

УДК 343.97

doi: <https://doi.org/10.33270/01201152.69>

Гетьман А. Д. – здобувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0546-0498>

Кримінологічні детермінанти незаконного заволодіння паспортом або іншим важливим особистим документом

Метою статті є дослідження теоретичних і прикладних аспектів детермінації незаконного заволодіння паспортом або іншим важливим особистим документом. Для її реалізації проаналізовано соціально-економічні, морально-психологічні й політико-правові детермінанти зазначених дій. **Методологія.** У роботі було використано конкретно-соціологічні методи, проведено вибіркове дослідження кримінальних проваджень, судових рішень і результатів опитування працівників правоохоронних органів. Здійснено узагальнення, обробку й аналіз отриманих результатів. Статистичний метод дав змогу порівняти отримані шляхом соціологічних методів висновки, що надало можливість визначити, чи є типовими й обґрунтованими закономірності, встановлені під час масових опитувань і вивчення документів. **Наукова новизна** публікації ґрунтується на окресленні проблемних питань незаконного заволодіння особистими важливими документами. Уперше визначено основні причини й умови вчинення незаконного заволодіння паспортом або іншим важливим особистим документом. **Висновки.** Під час встановлення основних причин й умов учинення злочинів зазначеної категорії враховано, що незаконне заволодіння паспортом або іншим особистим важливим документом є частиною злочинності загалом. У статті розглянуто дані кримінологічного дослідження, які допомогли виокремити детермінанти, що впливають на обрання злочинної поведінки, пов'язаної саме з незаконним заволодінням паспортом або іншим особистим важливим документом. Завдяки цьому стало можливим визначити ефективні заходи запобігання злочинам розглянутої категорії.

Ключові слова: паспорт; важливий особистий документ; причини злочинності; соціально-економічні детермінанти; морально-психологічні детермінанти.

Вступ

Важливим завданням кримінології є запобігання злочинності. Незаконне заволодіння паспортом або іншим особистим важливим документом є частиною злочинності загалом. Ефективне запобігання цьому та іншим злочинам неможливе без усвідомлення причин та умов, які впливають на обрання правопорушниками злочинної поведінки.

Питання детермінації злочинності в кримінологічній науці є дискусійним. Воно стало предметом наукових пошуків таких вітчизняних й іноземних учених, як-от: Ю. М. Антонян, Р. М. Асланов, Є. Бафія, А. М. Бойко, Б. М. Головін, П. С. Дагель, І. М. Даньшин, А. П. Закалюк, А. Ф. Зелінський, В. М. Кудрявцев, Н. Ф. Кузнецова та інших, водночас, питання детермінації злочинів, пов'язаних із незаконним заволодінням паспортом або іншим важливим особистим документом, окремо досліджено не було.

Мета і завдання дослідження

Мета й завдання публікації – розглянути правовий інститут незаконного заволодіння паспортом або іншим важливим особистим документом. Вагомими є такі чинники: кримінологічні характеристики, показники та категорії, детермінанти незаконного заволодіння паспортом або іншим важливим особистим документом. Для досягнення поставленої мети проаналізовано

кримінальні провадження за ч. 3 ст. 357 КК України, опитування працівників правоохоронних органів, а також наукові теорії, концепції та погляди на загальні питання детермінації злочинності.

Виклад основного матеріалу

Злочинність детермінується низкою умов, що мають свої причини (Zakaliuk, 2007, р. 212): соціальні, економічні, господарські, соціально-політичні, ідеологічні, морально-психологічні, організаційно-керівні витоки злочинності, зокрема тієї, яка пов'язана з незаконним заволодінням паспортом або іншим особистим важливим документом (Frolova, 1997, р. 20).

Слід зазначити, що в структурі детермінації злочинів зазвичай виокремлюють дві групи обставин: обставини формування особистості (антисупільна установка) й обставини зовнішнього матеріального світу (конкретна життєва ситуація), що впливають на особу в процесі вибору нею злочинної поведінки. У цій статті запропоновано розглянути саме обставини формування особистості злочинця, який посягає на паспорт або інший важливий особистий документ.

Антигромадська установка особистості – це стан психічного здоров'я, у якому людина має довгострокову схему маніпулювання, експлуатації або порушення прав інших. Психологи довели, що

негативні зміни відбуваються в особистості з віку 15 років. Основними критеріями ідентифікації негативних змін в установках особистості, яка посягає на паспорт або інший особистий важливий документ, є: невідповідність соціальним нормам, безвідповідальність, оманливість, байдужість до добробуту інших, безрозсудність, неспроможність заздалегідь спланувати власне життя, дратівливість й агресивність. Такі злочинці виявляють риси імпульсивності, високої негативної емоційності та низького сумління, пов'язані із широким діапазоном міжособистісних і соціальних порушень (Holovkin, 2010; Hradetska, 2010).

Установки особистості формуються під впливом різноманітних чинників, об'єднаних у систему, для якої характерною є цілісність і єдність підсистем й елементів, що взаємодіють між собою та розміщені в певній ієрархії (Dordai, 2019, p.332). Зосередимо увагу лише на основних групах факторів, до яких належать: соціально-економічні, морально-психологічні та політико-правові.

Вітчизняні вчені та кримінологи довели, що родина чинить визначальний вплив на формування особистості. У ній підліток, за можливості, має бути забезпечений адекватною соціальною підтримкою, повинен відчувати матеріальну стабільність і впевненість у задоволенні необхідних потреб законним доступним способом. Сім'я покликана бути джерелом добра, турботи й доброзичливості до дитини, що згодом відтвориться на її подальших вчинках і поведінці. У разі невиконання чи неналежного виконання батьками покладених на них обов'язків з виховання дитини, що призвело до вчинення останніми злочину, їх необхідно залучати до юридичної відповідальності (Holovkin, 2010; Hradetska, 2010).

Понад 48 % злочинців, засуджених за незаконне заволодіння паспортом або іншим особистим важливим документом, виховувалися в неповноцінних родинах, з неміцними сімейними зв'язками, нездоровими стосунками між подружжям; складними взаєминами між батьками й дітьми; з наявною аморальною, протиправною поведінкою батьків або дорослих членів сім'ї (пияцтво, прояви злоби, жорстокості, вульгарності, систематичне здійснення протиправних вчинків, порушення правил спільного проживання); притягнення батьків або дорослих членів сім'ї (іноді неодноразове) до кримінальної відповідальності тощо.

Через несприятливі сімейні обставини злочинці, засуджені до незаконного заволодіння паспортом або іншим особистим важливим документом, – закоренілі циніки, безпринципні, розбещені індивіди, люди з перекрученими потребами, шкідливими звичками (Danshyn et al., 2009, p. 43).

Отже, рекомендовано проводити роз'яснювальну роботу з населенням на державному рівні з метою поширення в суспільстві думки про те, що однією з ролей сім'ї може й повинно бути блокування в підлітків користолюбства, виховання в молоді усвідомлення того, що матеріальний добробут не має бути єдиним критерієм життєвого успіху (Holovkin, 2004).

Іншою соціальною установою, що має сприяти належному формуванню особи, є школа. Варто зауважити, що в школі вчителі зобов'язані здійснювати патронаж не тільки над підлітками, що мають ознаки асоціальності, а також над тими, хто має відхилення в розвитку і не засвоює належним чином навчальну програму, оскільки часто внаслідок цього виникають невротичні стани, збудженість, агресія, порушення вольової сфери, зниження контролю над вчинками, що призводять, зокрема, і до вчинення протиправних діянь (Kolesina, 1994).

Важливою умовою ефективності корекційного педагогічного впливу на особистість підлітка є співпраця школи та сім'ї шляхом поглиблення педагогічних знань батьків: педагогічний лекторій або консиліум, батьківська конференція, день відкритих дверей, класні батьківські збори, відвідування батьків удома, листування, тематичні вечори запитань і відповідей (Роров, 2006).

Крім того, негативну роль у формуванні особи часто відіграє найближче побутове оточення, яке є одним з різновидів мікросередовища (поза межами сім'ї, школи, трудового колективу), де людина тривалий час перебуває, взаємодіє з її членами, спільно переслідує недозволені цілі, підкоряючись відповідним звичкам і нормам навіть іноді всупереч власним поглядам й оцінкам.

За даними вивчення кримінальних проваджень 70 % злочинців, які посягали на паспорт або інший особистий важливий документ, мали несприятливе коло спілкування з антисоціальними ухиленнями, проводили вільний час за осудливими формами розваг й аморальної поведінки (наприклад, систематичні спільні випивки, азартні ігри, безглузді зборища у дворах, під'їздах, підворіттях, грубе порушення громадського порядку тощо).

Нині найбільш тривожною із соціально-економічних тенденцій є соціальна стратифікація – розшарування суспільства з ознаками посилення нерівності, зниження рівня життя, прогресування зубожіння. Ці чинники формують соціальну й кримінальну напруженість у суспільстві (Minina, 1998).

Вітчизняний кримінолог Є. Ю. Смотрицький, вивчаючи питання соціальних причин злочинності, слушно зауважує, що неясність цілей породжує нерозбірливість засобів (Smotrytskyi). Адже першопричиною злочинів, насамперед, є розбіжності між певними матеріальними прагненнями

(цілями) та можливостями їх реалізації. Відтак злочинець, який посягає на паспорт або інший особистий важливий документ, переконаний у неможливості задовольнити свої потреби правомірним шляхом (Taran, 2019, p. 86).

Ще одним важливим чинником є наявність місця постійної роботи й особливості трудового колективу. За результатами нашого дослідження, 77,9 % осіб, які вчинили незаконне заволодіння паспортом або іншим особистим важливим документом, не були офіційно залучені до суспільно корисної праці, не навчалися й не займалися підприємницькою діяльністю, хоча були працездатними, а отже, не мали стабільного легального джерела доходу. Близько 50 % злочинців фактично перебували на утриманні членів родини або органів соціального захисту населення.

На думку вітчизняного кримінолога А. В. Горелика, втрата колишнього соціального статусу, зниження рівня життя значної частини населення, зростання безробіття призводять до того, що дедалі більше людей, відчуваючи непевність у майбутньому та не маючи можливості отримати роботу за фахом, змушені орієнтуватися на спосіб життя, пов'язаний з порушеннями норм моралі та права (Gorelik, 2001).

Отже, негативного значення в несприятливому моральному формуванні особистості злочинців, зокрема й тих, які посягають на паспорт або інший особистий важливий документ, набувають обставини матеріального спрямування: матеріальна незабезпеченість окремих верств населення, їхній незадовільний побутовий стан, низькі заробітна плата й пенсії, відсутність постійної роботи, висока вартість ліків і медичної допомоги, неможливість задоволення елементарних потреб, істотна відмінність матеріального становища громадян, тимчасовий збіг складних життєвих обставин матеріального порядку (Danshynetal., 2009, p. 45; Denysov, 2019, p. 26).

У кримінологічних дослідженнях приділено недостатньо уваги впливові морально-психологічних чинників на формування криміногенного потенціалу суспільства та його деструктивному впливу на анти кримінальну стійкість особистості. Наслідком цього є деформація духовної сфери суспільства, соціальна аномія, «нормалізація» негативних явищ у суспільній свідомості, зниження нормативного порогу особистісно прийнятної поведінки (Filipov, 2018, p.95).

Крім цього, потрібно акцентувати на політичних і правових факторах злочинності, які через недоліки політико-правової системи позначаються на рівні злочинності, пов'язаної з незаконним заволодінням паспортом або іншим важливим особистим документом (Shevchenko, 2011, p. 129).

Детермінантами політико-правового характеру є недоліки у сфері розробки та реалізації економічної політики держави, що тісно пов'язана з економічними факторами, недосконале державне регулювання економічних процесів (Sysoieva, 2014, p. 92), нестабільність політичного режиму й кримінальної політики, правовий нігілізм, правова легковажність, відсутність політичної та правової культури, що спонукають злочинців до вчинення незаконного заволодіння паспортом або іншим важливим особистим документом (Shevchenko, 2011, p. 129-130).

Водночас з метою запобігання незаконному заволодінню паспортом або іншим важливим особистим документом слід урахувувати, що причини правового характеру безпосередньо пов'язані з відповідними умовами злочинності, а саме: недосконалістю законодавства, постійним доповненням або скасуванням чинних нормативно-правових актів, великою кількістю прогалин і розбіжностей, надмірною кількістю підзаконних нормативних актів, недоліками правозастосовної практики, неефективністю правового виховання й профілактики (Shevchenko, 2011, p. 130; Muzyka, 2018, p. 191).

Тривожним фактором є криміналізація правоохоронної системи, державної влади, окремі представники яких приймають світогляд і спосіб життя кримінального середовища. Поширення серед них криміналізованої системи цінностей не тільки дискредитує всю роботу правоохоронної системи й державної влади загалом, а й прямо загрожує національній безпеці держави, оскільки замість служіння державним інтересам працівники органів влади й правоохоронних структур вважають пріоритетом власний кар'єрний зріст і комерційну вигоду (Kuryliuk, 2014, p. 61).

Шляхом опитування працівників поліції встановлено правові чинники, які мають криміногенне значення для запобігання злочинам, пов'язаним із незаконним заволодінням паспортом або іншим особистим важливим документом, зокрема: бездіяльність деяких законодавчих актів щодо запобігання злочинності (55,6 %); нестабільність і непослідовність прийняття законодавства (64,7 %); проблеми кримінально-правової оцінки суспільно небезпечних діянь, а також кримінально-процесуального законодавства (48,9 %); неефективність застосування кримінального закону у межах судової системи (45,5%).

За результатами опитування встановлено, що недоліками організаційної діяльності в запобіганні незаконному заволодінню паспортом або іншим особистим важливим документом є: перевантаження правоохоронної системи (58,2 %), низький рівень оперативної профілактики злочинів (82,4 %), невідповідність системи заходів запобігання злочинності її цілям (43,5 %), розбіжності в компетенції окремих підрозділів

правоохоронних органів (37,7 %), нерозробленість законодавства щодо запобігання незаконному заволодінню паспортом або іншим особистим важливим документом (64,1 %), низький професійний рівень співробітників правоохоронних органів щодо провадження діяльності із запобігання незаконному заволодінню паспортом або іншим особистим важливим документом (41,8 %), низький рівень їхнього матеріально-технічного забезпечення (64,9 %).

Наукова новизна

Автор визначив основні причини й умови, характерні для злочинних дій, пов'язаних із незаконним заволодінням паспортом або іншим важливим особистим документом. У статті з'ясовано специфіку детермінант, що надає можливість визначити ті причини, які спонукають злочинців до незаконного заволодіння паспортом або іншим важливим особистим документом й обумовлюють їхні дії, обставини, за яких виникають сприятливі умови для вчинення таких діянь.

Висновки

Здійснено теоретичне узагальнення й виконано наукове завдання, що полягає у визначенні переліку факторів детермінації, які виокремлено в три основні групи детермінант, що прямо чи опосередковано впливають на вчинення незаконного заволодіння паспортом або іншим

особистим важливим документом: 1) соціально-економічні: загальне зниження рівня життя, зростання рівня безробіття, соціальне розшарування суспільства, негативні наслідки військово-політичних конфліктів; 2) морально-психологічні: зміни й негативні тенденції в культурі суспільства, конфлікти в родині, протиправна поведінка батьків або дорослих членів сім'ї, неповноцінні родини, негативний вплив оточення, недоопрацювання школи у вихованні й співпраці з батьками, загальна деморалізація суспільства та правовий нігілізм, популяризація засобами масової інформації жорстокості й неповаги до особи та її гідності; 3) політико-правові: недосконале державне регулювання економічних процесів, нестабільність політичного режиму й кримінальної політики, правовий нігілізм, правова легковажність, відсутність політичної та правової культури, що спонукають злочинців до вчинення незаконного заволодіння паспортом або іншим важливим особистим документом.

Перелічені вище детермінанти, діючи в сукупності та виявляючи тісні кореляційні зв'язки, чинять деструктивний вплив на всіх членів суспільства, водночас, лише особи із сильною волею та схильністю до самоаналізу спроможні чинити внутрішній опір таким детермінантам і не піддаватися оманливій ідеї досягнення будь-якого блага без наполегливої праці.

REFERENCES

- Danshyn, I.M., Holina, V.V., & Valuiska, M.Yu. (et al.). (2009). *Kryminolohiia: Zahalna ta Osoblyva chastyny* [Criminology: General and Special parts] (2nd ed., rev.). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
- Denysov, S. (2019). Suchasni determinanty zlochynnosti v Ukraini [Modern determinants of crime in Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy, Bulletin of the National Academy of the Prosecutor's Office of Ukraine*, 4, 21-33. doi: <https://doi.org/10.34285/visnyknapu2019.04.021> [in Ukrainian].
- Dordiai, V.I. (2019). Prychyny ta umovy vchynennia kryminalnykh pravoporushen politseiskymy pislia reformuvannia (kryminolohichniy aspekt) [Reasons and conditions for committing criminal offenses by police officers after the reform (criminological aspect)]. *Porivnialno-analitychne pravo, Comparative and analytical law*, 5, 331-333. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0390/2019.5.84> [in Ukrainian].
- Filippov, S.O. (2018). Systema determinatsii transkordonnoi zlochynnosti [The system of determination of cross-border crime]. *Pytannia borotby zi zlochynnistiu, Issues of combating crime*, 35. doi: 10.31359/2079-6242-2018-35-1-88 [in Ukrainian].
- Frolova, O.H. (1997). *Zlochynnist i systema kryminalnykh pokaran (sotsialni, pravovi ta kryminolohichni problemy i shliakhy yikh vyrishennia za dopomohoi lohiko-matematychnykh metodiv)* [Crime and the system of criminal penalties (social, legal and criminological problems and ways to solve them using logical and mathematical methods)]. Kyiv: ArtEk [in Ukrainian].
- Gorelik, A.V. (2001). Prichyny prestupnosti v Rossii [Causes of crime in Russia]. *Korni i prichyny prestupnosti v Rossii, The roots and causes of crime in Russia: Proceedings of the General Academic Scientific Conference*. A.A. Petrova (Eds.). Moscow: NORMA [in Russian].
- Holovkin, B.M. (2004). Kradizhka yak naitypovishyi zlochin nepovnolitnikh [Theft as the most common crime of minors]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava, Journal of Kyiv University of Law*, 1, 82-88 [in Ukrainian].
- Holovkin, B.M. (2010). Zapobihannia nehatyvnomu vplyvu kryminohennoi hrupy na formuvannia osoby koryslyvoho nasylnytskoho zlochyntsia [Prevention of the negative influence of the criminogenic group on the formation of the personality of a selfish violent criminal]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava, Journal of Kyiv University of Law*, 4, 271-274 [in Ukrainian].
- Hradetska, N.M. (2010). Simia yak subiekt zapobihannia zlochynnosti nepovnolitnikh [The family as a subject of juvenile delinquency prevention]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Zaporizhzhia [in Ukrainian].
- Kolesina, T.Ye. (1994). Rannia profilaktyka vidkhylen u povedintsi uchniv [Early prevention of deviations in student behavior]. *Profilaktyka pravoporushen sered nepovnolitnikh (Problemy spilnoi roboty komisii u spravakh*

- nepovnoletnikh ta orhaniv osvity Ukrainy), *Prevention of juvenile delinquency (Problems of joint work of commissions for minors and education authorities of Ukraine)*: Proceedings of the Scientific and Methodology Conference. (pp. 81-85). Kyiv: Akadempres [in Ukrainian].
- Kuryliuk, Yu.B. (2014). Sotsialna zhumovlenist zlochynnosti v suchasnomu suspilstvi [Social conditionality of crime in modern society]. *Yurydychna nauka, Legal science*, 9, 53-64 [in Ukrainian].
- Minina, S.P. (1998). *Prestupnost nesovershennoletnikh [Juvenile delinquency]*. B.V. Volzenkin (Eds.). SPb.: S.-Peterb. iurid. in-t Generalnoy prokuratury RF [in Russian].
- Muzyka, V.V. (2018). Kryminolohichniy analiz ob'ektyvnykh prychn zlochynnosti v suchasni Ukraini [Criminological analysis of objective causes of crime in modern Ukraine]. *Molodyi vchenyi, A young scientist*, 12(64), 190-193. doi: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2018-12-64-49> [in Ukrainian].
- Popov, M.A. (2006). Pedagogichni umovy korektsii povedeniky vazhkovykhovuvanykh starshoklasnykiv u navchalno-vykhovnomu protsesi zahalnoosvitnoi shkoly [Pedagogical conditions for correcting the behavior of difficult high school students in the educational process of secondary school]. *Extended abstract of candidates thesis*. Luhansk [in Ukrainian].
- Shevchenko, O.V. (2011). Prychyny ta umovy koruptsiinoi zlochynnosti [Causes and conditions of corruption crime]. *Visnyk Vyshchoi rady yustytzii, Bulletin of the High Council of Justice*, 3(7), 122-132. Retrieved from http://www.vru.gov.ua/content/article/visnik07_10.pdf [in Ukrainian].
- Sysoieva, V.P. (2014). Zapobihannia zlochynnym posiahanniam na vstanovleni poriadok zdiisnennia operatsii z metalobrukhtom [Prevention of criminal encroachment on the established procedure for carrying out operations with scrap metal]. *Candidates thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
- Taran, T.H. (2019). Zapobihannia shakhraistvu, shcho vchyniaetsia zhinkamy v Ukraini [Prevention of fraud committed by women in Ukraine]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
- Zakaliuk, A.P. (2007). *Kurs suchasnoi ukrainskoi kryminolohii: teoriia i praktyka [Course of modern Ukrainian criminology: theory and practice]*. (Vol. 1-3). Kyiv : In Yure [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Кримінологія: Загальна та Особлива частини : підручник / [І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська та ін.] ; за заг. ред. В. В. Голіни. 2-ге вид. переробл. і доповн. Харків : Право, 2009. 288 с.
- Денисов С. Сучасні детермінанти злочинності в Україні. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2019. № 4. С. 21–33. doi: <https://doi.org/10.34285/visnyknaru2019.04.021>.
- Дьордяй В. І. Причини та умови вчинення кримінальних правопорушень поліцейськими після реформування (кримінологічний аспект). *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 5. С. 331–333. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0390/2019.5.84>.
- Філіппов С. О. Система детермінації транскордонної злочинності. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2018. № 35. doi: 10.31359/2079-6242-2018-35-1-88.
- Фролова О. Г. Злочинність і система кримінальних покарань (соціальні, правові та кримінологічні проблеми й шляхи їх вирішення за допомогою логіко-математичних методів) : навч. посіб. Київ : АртЕк, 1997. 208 с.
- Горелік А. В. Причины преступности в России. *Корни и причины преступности в России* : Общеакад. науч. конф. студентов и молодых ученых (март 2001 г.) / под ред. А. А. Петрова. М. : НОРМА, 2001. С. 21.
- Головкін Б. М. Крадіжка як найтипівіший злочин неповнолітніх. *Часопис Київського університету права*. 2004. № 1. С. 82–88.
- Головкін Б. М. Запобігання негативному впливу криміногенної групи на формування особи корисливого насильницького злочинця. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 4. С. 271–274.
- Градецька Н. М. Сім'я як суб'єкт запобігання злочинності неповнолітніх : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Запоріжжя, 2010. 20 с.
- Колесіна Т. Є. Рання профілактика відхилень у поведінці учнів. *Профілактика правопорушень серед неповнолітніх (Проблеми спільної роботи комісій у справах неповнолітніх та органів освіти України)* : зб. наук.-метод. ст. Київ : Академпред, 1994. С. 81–85.
- Курилюк Ю. Б. Соціальна зумовленість злочинності в сучасному суспільстві. *Юридична наука*. 2014. № 9. С. 53–64.
- Минина С. П. Преступность несовершеннолетних / науч. ред. Б. В. Волженкин. СПб. : С.-Петербург. юрид. ин-т Генеральной прокуратуры РФ, 1998. С. 10.
- Музыка В. В. Кримінологічний аналіз об'єктивних причин злочинності в сучасній Україні. *Молодий вчений*. 2018. № 12 (64). С. 190–193. doi: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2018-12-64-49>.
- Попов М. А. Педагогічні умови корекції поведінки важковиховуваних старшокласників у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Луганськ, 2006. С. 15.
- Шевченко О. В. Причини та умови корупційної злочинності. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2011. № 3 (7). С. 122–132. URL: http://www.vru.gov.ua/content/article/visnik07_10.pdf.
- Сисоєва В. П. Запобігання злочинним посяганням на встановлений порядок здійснення операцій з металобрухтом : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2014. 235 с.
- Таран Т. Г. Запобігання шахрайству, що вчиняється жінками в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2019. 235 с.
- Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : у 3 кн. Київ : Ін Юре, 2007. Кн. 1 : Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. 424 с.

Стаття надійшла до редколегії 26.02.2020

Hetman A. – Researcher of the Department of Criminology and Penal Law of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0546-0498>

Criminological Determinants of Illegal Possession of Passport or other Important Personal Document

*The **purpose** of this article is to study the theoretical and applied aspects of the determination of illegal possession of a passport or other important personal document. To achieve this goal, the author studied the socio-economic, moral, psychological and political and legal determinants of illegal possession of a passport or other important personal document. **Methodology.** In the process of research, specific sociological methods were used, a sample study of criminal proceedings, court decisions and the results of a survey of law enforcement officers was conducted. Generalization, processing and analysis of the obtained results are carried out. The statistical method made it possible to compare the conclusions obtained as a result of sociological methods, which helped to determine whether the patterns established in mass surveys and the study of documents are typical and justified. The **scientific novelty** of the publication is that it outlines the problematic issues of illegal possession of important personal documents. For the first time, the main reasons and conditions for illegal possession of a passport or other important personal document have been identified. **Conclusions.** In determining the main causes and conditions of committing crimes of this category, the author takes into account that illegal possession of a passport or other important personal document is part of the crime as a whole. The article proposes the data of criminological research, which allowed to identify the determinants that influence the choice of criminal behavior related to the illegal possession of a passport or other important personal document. As a result, it becomes possible to establish effective measures to prevent crimes in this category.*

Keywords: passport; important personal document; causes of crime; socio-economic determinants; moral and psychological determinants.